

สภาพของปัญหา

การที่มนุษย์ได้มาอาศัยอยู่ร่วมกัน เป็นกลุ่มชน และได้มีวิวัฒนาการทางสังคมทั้งด้านโครงสร้างทางการเมือง กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ปรชญา และอุดมคติในการดำรงชีวิตนับแต่อดีตมาจนคราย เท่าที่ทุกวันนี้ ได้ก่อให้เกิดปัญหาหลักที่สำคัญยิ่งยวดมาโดยตลอด นั่นก็คือ ปัญหาที่ว่ารูปการปกครองที่ดีที่สุดนั้นคืออย่างไร รัฏกับประชาชนควรมีความสัมพันธ์กันในลักษณะใด จึงจะทำให้มนุษย์ยังคงรักษา เสรีภาพไว้ได้ ในขณะที่ระบบการปกครองมีอำนาจพอในการควบคุมการประพฤติปฏิบัติ และระงับความขัดแย้งที่มีอยู่ในสังคม¹

จอห์น ล็อก (John Locke) กับ จาง จาก รูสโซ (Jean Jacque Rousseau) นั้น เป็นตัวอย่างของนักปราชญ์คนสำคัญที่พยายามชี้ให้เห็นถึง ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุด นอกจากนี้ได้มีนักปราชญ์อีก เป็นจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น อเล็กซิส เดอ ทอค เกอวิลล์ (Alexis de Toequeville) มองเห็นว่าในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ นั้น สังคมต่าง ๆ ก็ได้มีการพัฒนาไปสู่การปกครองแบบ² นอกจากนี้ในอารยประเทศต่าง ๆ ก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย³ และได้ยอมรับกันว่า

¹ รุรายละเอียดเพิ่มเติมใน ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย (ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, 2523). ส่วนของคำนำในการพิมพ์ครั้งที่ 1.

² ทินพันธ์ นาคะตะ, "การปกครองระบอบประชาธิปไตย" ใน รัฐศาสตร์ : ทฤษฎี แนวความคิด ปัญหาสำคัญ และแนวทางศึกษาวิเคราะห์การเมือง (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 185.

³ รายละเอียดของการพัฒนาการระบอบประชาธิปไตย โปรดดู R.M. Maclver The Web of Government (New York : The Macmillan Company, 1964), Chapter 8., The Ways of Democracy.

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนี้ เป็นระบบการปกครองที่พึงประสงค์ เพราะเป็นระบบการปกครองที่ยึดหลักการที่ว่าประชาชน เป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ เป็นระบบการปกครองที่ยกย่องคุณค่าและเคารพในศักดิ์ศรีของมนุษย์และ เชิดชูหลักความเสมอภาค และเสรีภาพของมนุษย์¹ สำหรับกระบวนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น ได้มีหลักการที่ระบุว่าอำนาจอธิปไตย เป็นของปวงชน เป็นการปกครองที่ยึดหลักของเหตุผล รวมทั้งหลักเสรีภาพ ความเสมอภาค และการใช้เสียงข้างมากเป็นหลักในการปกครอง² ดังนั้นคำว่า "ประชาธิปไตย" จึงได้รับการกล่าวขวัญกันมากที่สุด ในปัจจุบันในประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นประเทศที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยหรือ คอมมิวนิสต์ ต่างก็ได้กล่าวอ้างว่าสังคมของตนมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยด้วยกันทั้งสิ้น³ ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะอุดมการณ์ประชาธิปไตยนั้นสอดคล้องกับอุดมการณ์ของมนุษยชาติส่วนใหญ่ในโลก ซึ่งปรารถนาที่จะมีความเสมอภาคและเสรีภาพที่จะดำเนินชีวิตตามที่ตนต้องการ โดยไม่มีบุคคลหรือคณะบุคคลมาคอยบงการ⁴ ดังนั้นการศึกษาถึงลักษณะของประชาธิปไตย ตลอดจนสถาบันทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จึงกลายเป็นจุดสำคัญของการศึกษาวิชารัฐศาสตร์⁵

¹ สมบูรณ์ สุขสำราญ, "การเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย", ใน พัฒนาการเมืองการปกครอง, ประพนธ์ นันทิยะกุล บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทสารมวลชน จำกัด, 2525), หน้า 1.

² จรูญ สุภาพ, หลักรัฐศาสตร์ฉบับพิสดาร แนวทฤษฎีและประยุกต์ (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2523), หน้า 321.

³ กระมล ทองธรรมชาติ, "ประชาธิปไตย", คำบรรยายวิชาภูมิหลังของโลกปัจจุบัน คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ภาคแรก ปีการศึกษา 2521 (พิมพ์ดีด), หน้า 7.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

⁵ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, การเมืองเปรียบเทียบ : ทฤษฎีและแนวความคิด (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526), หน้า 8.

สำหรับการเมืองการปกครองของไทยเรานั้น แม้จะอ้างกันอยู่เสมอว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตยโดยนานถึงกึ่งศตวรรษแล้วก็ตาม แต่ก็เป็นที่ยอมรับเช่นกันว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยนั้น ไม่ได้ดำเนินไปตามหลักการอันสูงส่งของประชาธิปไตยโดยเลย ดังที่ ดร. กระมล ทองธรรมชาติ ศาสตราจารย์ทางรัฐศาสตร์ ได้กล่าวสรุปถึงสาเหตุของความล้มเหลวของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยเอาไว้ว่า "เป็นเพราะคนกลุ่มน้อย ซึ่งได้แก่ กลุ่มข้าราชการ ทหาร ตำรวจและพลเรือน ได้ร่วมมือกันทำการผูกขาดอำนาจทางการเมืองไว้ได้เกือบตลอดเวลา"¹ นอกจากนี้ ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช ราชบัณฑิตทางรัฐศาสตร์ ก็ยังได้กล่าวยืนยันด้วยว่า "แม้จะใช้ความพยายามถึง 50 ปีเศษ ประเทศไทยยังไม่สามารถแม้แต่จะรักษารูปแบบอย่าง เป็นทางการของประชาธิปไตยไว้ได้"² ประเทศไทยจึงต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการนำเอาระบอบประชาธิปไตยมาใช้เช่นเดียวกับประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย³

โดยทั่วไปแล้ว จะเห็นได้ว่าความล้มเหลวของการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทย นำที่จะมีสาเหตุหลักมาจากโครงสร้างและการบริหารงานของระบบราชการของไทย ทั้งนี้เพราะประเทศกำลังพัฒนานั้นมักจะมีระบบราชการที่มีความ เข้มแข็ง เป็นปึกแผ่นแน่น เทียบกว่าสถานการณ์เมืองอื่น ๆ⁴ สถาบันข้าราชการจึงมักมีบทบาท เข้มแข็ง การพัฒนาทางการเมืองตามวิถีทาง

¹ กระมล ทองธรรมชาติ, "ประชาธิปไตย", คำบรรยายวิชาภูมิหลังของโลกปัจจุบัน, หน้า 18.

² ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย, หน้า 76.

³ พรศักดิ์ ห่องแก้ว, และ สายทิพย์ สุดดีพันธ์, การเมืองของเด็ก (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526), หน้า 2.

⁴ โปรดศึกษาเพิ่มเติมแนวความคิดเกี่ยวกับระบบราชการของประเทศกำลังพัฒนาใน ชัยอนันต์ สมุทวณิช, การเมืองกับการบริหาร (กรุงเทพมหานคร : เอกสารประกอบการศึกษา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 85-109.

ของประชาธิปไตยอย่างกว้างขวาง¹ จนกระทั่งบางครั้งมีผู้กล่าวอ้างกันว่า ข้าราชการเป็น สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับพื้นฐานของไทย² นอกจากนี้ข้าราชการยังถูกโจมตีและถูกวิพากษ์วิจารณ์จากมหาชนมากที่สุดในกรณีพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับแนวทางประชาธิปไตย รวมทั้งมีบทบาทในการสกัดกั้นการเจริญเติบโตของกระบวนการพัฒนาประเทศไปสู่ระบอบประชาธิปไตยมากที่สุดด้วย

2. ความสำคัญของปัญหา

ตำรวจเป็นข้าราชการประเภทหนึ่งที่นับได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคม เป็นเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมของรัฐและเป็นข้าราชการหน่วยแรกที่เข้าสัมผัสกับประชาชน³ มีอำนาจหน้าที่ในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง บทบาทของตำรวจจึงมีผลกระทบคือ สิทธิ เสรีภาพของประชาชนมากที่สุด⁴ ในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจนั้นจะเห็นได้ว่า มีหลากหลายและมีขอบเขตที่กว้างขวางยากจะกล่าวให้ทั่วถึงได้⁵ อย่างไรก็ตาม หน้าที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งก็คือ การสืบสวนสอบสวนหาหลักฐานที่เป็นจริง ในการพิพาทและความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้ววินิจฉัยตัดสินอย่างเที่ยงตรง เพื่ออำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนโดยทั่วหน้า

¹ Fred W. Riggs, "Bureaucrats and Political Development : A Paradoxical View", in Joseph La Palombara, ed., Bureaucracy and Political Development (Princeton, New Jersey : Princeton University, Press, 1964), p.124.

² "ประชาธิปไตยในทางปฏิบัติ", ไทยรัฐ, 24 กรกฎาคม 2527, หน้า 3.

³ จิรนิติ หะวานนท์, "วิจัยวิภาค : บุคลิกภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ" วารสารกฎหมาย 8,2 (ตุลาคม, 2526), หน้า 136.

⁴ สมเกียรติ อัคริษฐ์, ปัญหาการบริหารงานตำรวจ (กรุงเทพมหานคร : 68 การพิมพ์, 2526), หน้า 1.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 53.

เพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งความสุจริต ความเป็นธรรม และความสงบสุขในแผ่นดิน¹ นอกจากนี้
 คำรวจยังมีบทบาทสำคัญยิ่งในการ เป็นกลไกหรือ เป็น เครื่องมือของรัฐ ในการควบคุมสังคมให้
 อยู่ในระเบียบ ช่วยพิทักษ์ความมีเหตุมีผล ปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนรวมทั้งคุ้มครองมิ
 ให้ประชาชนละเมิดสิทธิซึ่งกันและกันอีกด้วย การปฏิบัติหน้าที่ของคำรวจจึงมีส่วนช่วยสร้าง
 บรรยากาศแห่งความสงบสุขและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้บังเกิดผลดีขึ้นในสังคมและ
 ในความรู้สึกของประชาชนโดยทั่วไป เป็นอย่างมาก² นอกจากนี้ความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่
 ราชการของคำรวจยังมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาด้วยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะทัศนคติของ
 นักบริหารที่ยึดถือแนวทางประชาธิปไตย เพราะได้ยอมรับกันว่า คำรวจคือเจ้าหน้าที่ของรัฐ
 เพียงฝ่ายเดียวที่เข้าสัมพันธ์กับประชาชนทุกระดับตลอด 24 ชั่วโมงต่อวัน และ 7 วันต่อสัปดาห์³
 คำรวจจึงมีหน้าที่ให้บริการแก่ประชาชนทั้งในงานที่เกี่ยวกับอาชญากรรม และงานที่ไม่เกี่ยวกับ
 อาชญากรรมแต่ เป็น เรื่องราวที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอีกด้วย⁴ การที่คำรวจ
 ต้องทำงานในลักษณะที่สัมผัสกับชีวิตประจำวันของประชาชนอย่างใกล้ชิดจึงสามารถช่วยคลี่คลาย
 ความขัดแย้งของประชาชนในทุก ๆ ระดับและป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงต่าง ๆ ขึ้นในสังคม
 ซึ่งอาจลุกลามบานปลายจนกลายเป็นความขัดแย้งทางการ เมืองที่ร้ายแรงไปได้⁵

¹ ดูเพิ่มเติมได้จากพระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานกระบี่และปริญญาบัตรแก่ที่
 ร.ด.ด. ที่สำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุดจากโรงเรียนนายร้อยคำรวจ ประจำปีการศึกษา 2526 ณ
 อาคารใหม่ สวนอัมพร เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 9 เมษายน 2527.

² "บทบาทของกรมคำรวจในการบริการประชาชน", เอกสารข้าราชการ,
 29.4 (เมษายน, 2527), หน้า 114.

³ ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, การบริหารงานคำรวจ, เอกสารประกอบการศึกษา
 รัฐประศาสนศาสตร์ อันดับที่ 36 (คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
 2525), หน้า 2.

⁴ กรมคำรวจ, ประมวลระเบียบการคำรวจเกี่ยวกับคดี เล่ม 1 ลักษณะ 1 บทที่ 1
 (พระนคร : โรงพิมพ์กรมคำรวจ, 2505), หน้า 6.

⁵ "เพื่อชื่อเสียงอันดีของคำรวจ", ไทยรัฐ, 8 สิงหาคม 2527, หน้า 3.

ในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจนั้น หากมีการละเลยในหน้าที่รับผิดชอบ หรือปฏิบัติหน้าที่โดยใช้อำนาจอย่างไม่ถูกต้อง เทียงธรรมแล้ว ก็อาจก่อให้เกิดความไร้ระเบียบขึ้น ในสังคมโดยทั่วไปและก่อให้เกิดการหุกร่อนของอำนาจปกครองอันอาจนำไปสู่จุดเริ่มต้นของวัฏจักร การปฏิวัติได้¹ ดังนั้นโดยภาพรวมแล้ว หน้าที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของตำรวจก็คือการปฏิบัติ การกิจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยของสังคมอย่างไม่อาจ หลีกเลี่ยงได้ ตำรวจจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการ เสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยโดยพื้นฐานในวิถีชีวิต ของประชาชน และบทบาทดังกล่าวนี้ ย่อมมีส่วนช่วยส่งเสริมหรืออาจมีบทบาท เหนี่ยวรั้งการพัฒนา การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยได้ อีกนัยหนึ่งก็คือ การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ ตำรวจนั้น ถ้าได้กระทำไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมโดยยึดหลักการแบบประชาธิปไตยแล้วย่อมส่งผล กระทบต่อความสำเร็จและความมีเสถียรภาพในการปกครองแบบประชาธิปไตยของประ เทศชาติ โดยส่วนรวมด้วย ดังนั้น การศึกษาวิจัย เพื่อให้ทราบถึงระดับความรู้สึกนึกคิดและความรู้ความ เข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของตำรวจ จึง เป็นสิ่งที่น่าสนใจ เป็นอย่างมาก เพราะในทางพุทธศาสนาถือว่า "อวิชชา" อันหมายถึงความไม่รู้แจ้งหรือไม่รู้จริงนั้น เป็นอันตราย ทั้งต่อตนเองและต่อบุคคลอื่น² ประกอบกับในสภาวะการณ์ปัจจุบันนี้ ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์เจ้าหน้าที่ ตำรวจกัน เป็นอย่างยิ่ง การวิพากษ์วิจารณ์นั้น เป็นไปในลักษณะที่คำหิณีติ เดียนยิ่งกว่าการชมเชย³

¹ เท็ด โรเบิร์ต เกอร์ร, จิตวิทยาการเมืองกับการปฏิวัติ แปลโดย กมลลา

สุพพานิช-ชั้นทปราบ (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2526), หน้า 309.

² "อภิธรรมปิฎก ธรรมสังคณี" เล่ม 34, ข้อ 691, หน้า 273 และ "อภิธรรมปิฎกวิภังค์"

เล่ม 35, ข้อ 926, หน้า 490 อ่างใน พหุคคิตี ผ่องแผ้ว, ข่าวสารการเมืองของคนไทย (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526), หน้า 2.

³ "ตำรวจปฏิวัติ", สยามรัฐ, 11 กรกฎาคม 2527, หน้า 3. และ จิรนิติ

หะวานนท์, "วิจัยวิภาค : ความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจและประชาชนในสังคมผู้มีรายได้น้อย ย่านสลัมคลองเตย" วารสารกฎหมาย 7.3 (กุมภาพันธ์, 2526), หน้า 136.

ฉะนั้น จึงน่าจะได้มีการศึกษาในเชิงทฤษฎี การสำรวจหาข้อมูลและการตรวจสอบหาระดับความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองของตำรวจว่ามีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย มากน้อยเพียงใด แตกต่างกันหรือไม่ เพียงไร การค้นคว้าหาคำตอบดังกล่าวนี้จะทำให้ทราบ ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการกำหนดแนวนโยบายของรัฐ เพื่อพัฒนากรมตำรวจ ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย อาจมีประโยชน์ในการนำมาใช้ในการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาคลากร ของกรมตำรวจ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาการปกครองของบ้านเมืองให้เป็นประชาธิปไตย อย่างแท้จริง นอกจากนี้แล้ว งานทางด้านวิชาการที่ศึกษา เรื่องความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ของตำรวจนี้ยังไม่ได้มีการศึกษากันอย่างจริงจัง จึงเป็นโอกาสอันดีในการที่จะค้นคว้าหาคำตอบ ในเรื่องนี้อย่างเป็นระบบและลึกซึ้งต่อไป

อย่างไรก็ตาม สำหรับการศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยของตำรวจนี้ หากจะทำการสำรวจตรวจสอบข้าราชการตำรวจทั้งหมดแล้ว จะเป็น การกิจที่ใหญ่มากจำต้องใช้เวลาและเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงได้กำหนด ขอบเขตของการศึกษาที่จะเลือกสำรวจความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของตำรวจที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานบังคับการตำรวจสันติบาลเท่านั้น เพราะ กองบังคับการ ตำรวจสันติบาลเป็นหน่วยงานหลักระดับกองบังคับการ ขึ้นตรงต่อกองบัญชาการตำรวจสอบสวน กลาง กรมตำรวจ¹ มีหน้าที่สำคัญ คือ การสืบสวน ป้องกันและปราบปรามความผิดเกี่ยวกับ ความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือความผิดทางการเมือง อาทิ การสืบสวน วิเคราะห์ และ รายงานความเคลื่อนไหวของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีการกระทำเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคง ของราชอาณาจักร ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ หรือราชการแผ่นดิน หรือการกระทำอัน เป็นการก่อกวน หรือคุกคามความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือเป็นภัยต่อสังคม สอบสวนหรือ

¹พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ กรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2519), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 93 ตอนที่ 44 (10 มีนาคม 2519), หน้า 1-11. และพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ กรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2519), ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 93 ตอนที่ 61 (20 เมษายน 2519), หน้า 68-78.

ร่วมสอบสวนคดีความผิด เกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระบรมราชินีนาถ รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐ ทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร ความผิดต่อสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ ความผิดต่อ พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ การพิมพ์ การเนรเทศ การส่งผู้ร้ายข้ามแดน การอาชญากรรม รักษาความปลอดภัยสถานที่ และบุคคลสำคัญทั้งฝ่ายไทยและต่างประเทศ¹ เป็นต้น

กองบังคับการตำรวจสันติบาล จึง เป็นกลไกอันสำคัญยิ่งของกรมตำรวจ ในการ ตอบสนองนโยบายรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทยต่อการแก้ไขปัญหาที่มีลักษณะพิเศษมีผลกระทบต่อ ระบบสังคม เศรษฐกิจและการเมืองเป็นส่วนรวม² อีกทั้งเล็งเห็นได้ว่าภาระหน้าที่ของตำรวจ สันติบาลนั้นกว้างขวาง ต้องปฏิบัติด้วยความละเอียดอ่อน รับผิดชอบพื้นที่ครอบคลุมกว้างไกล ไปทั่วทั้งประเทศและประการสำคัญคือ ภารกิจปกติประจำของตำรวจสันติบาลนั้นต้องสัมผัส คลุกคลี เกี่ยวข้องกับการผดุงรักษาไว้ซึ่งการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างเด่นชัดที่สุด ต้องเผชิญกับปัญหาทางการเมือง ต้องรู้จักการรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ปัญหาด้วยความ ถูกต้องยุติธรรม เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติไว้ ฉะนั้น ระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยของตำรวจสันติบาลจึง เป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงและนำไปให้ความสนใจมาก ซึ่งประ เด็นดังกล่าวนี้ พลตำรวจตรี เกษม แสงมิตร ผู้บังคับการตำรวจสันติบาล กรมตำรวจ ได้กล่าว เป็น เชิงสนับสนุนและตระหนักถึงความสำคัญของความรู้ความเข้าใจทางการเมืองใน ระบอบประชาธิปไตยของตำรวจสันติบาลต่อการปฏิบัติงานไว้ด้วยว่า "...การปฏิบัติหน้าที่ ส่วนใหญ่ของตำรวจสันติบาล เกี่ยวข้องกับทางการเมืองมาก และในทางปฏิบัตินั้นเจ้าหน้าที่ ตำรวจสันติบาลมักพิจารณาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา รายงานผลตามที่ตนมีความรู้สึกนึกคิด เจ้าหน้าที่จึงมีส่วนในการทำให้ความคิด เห็นต่อปัญหาแตกต่างกันไปและผลสรุปที่พิจารณา

¹ กรมตำรวจ, ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยกำหนดหน้าที่การงานในราชการ กรมตำรวจ พ.ศ.2508 (พระนคร : โรงพิมพ์กรมตำรวจ, 2508), หน้า 101.

² กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง, แผนพัฒนาองปฎิบัติการตำรวจสอบสวน กลาง กรมตำรวจ (ฉบับที่ 1) พ.ศ.2527-2531 (เอกสารโรเนียว : 2526), หน้า 8.

แตกต่างกันออกไป การมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและส่วนที่เกี่ยวข้องทางการเมือง จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้ตำรวจสันติบาลมีคุณภาพ...”¹

อนึ่ง เนื่องจากข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติงานในกองบังคับการตำรวจสันติบาล ประกอบไปด้วย อัตรากำลังของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรยศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไปถึง พลตำรวจตรี มี 391 คน และข้าราชการตำรวจชั้นประทวนที่มียศตั้งแต่นายดาบตำรวจลงมา มีอัตรากำลังถึง 1,800 คน² จึงเลือกศึกษาเฉพาะข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรเท่านั้น เพราะข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรมีบทบาทและจำต้องตัดสินใจในนโยบายที่เกี่ยวข้องของคลุกคลี กับสิทธิ เสรีภาพของประชาชนมากที่สุด จึงมีความรับผิดชอบโดยตรงในการวินิจฉัยและวิเคราะห์ ปัญหาทางการเมือง เป็นอย่างมากจำต้องนำเอาความรู้ความ เข้าใจทางการเมืองมาประยุกต์ใช้ กับงานที่ปฏิบัติมากที่สุด รวมทั้งมีอิทธิพลในการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหามือขัดแย้ง และยังเป็น กลุ่มข้าราชการตำรวจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐ มีบทบาทในการสั่งการและควบคุมการปฏิบัติงานของตำรวจระดับชั้นประทวนให้ เป็นไปตาม ความมุ่งหมายของรัฐ ในการคุ้มครองรักษาสิทธิ เสรีภาพของประชาชนไทยส่วนรวมไว้ด้วย นอกจากนี้ ยังเป็นกลุ่มข้าราชการตำรวจที่สามารถ เลื่อนตำแหน่ง เป็นผู้บังคับบัญชาชั้นสูงของกรมตำรวจได้ ค่อยไปในอนาคต

ดังนั้น จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การศึกษาถึงความรู้ความ เข้าใจทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยและทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล จึงเป็นสิ่งที่มีความควรแก่การศึกษาวิจัยอย่างยิ่ง

¹ สรุปลจากคำให้สัมภาษณ์ของ พล.ต.ต.เกษม แสงมิตร, ผู้บังคับการตำรวจสันติบาล, เมื่อ 31 สิงหาคม 2527 ณ กรมตำรวจ.

² ข้อมูลจากแผนกควบคุมอัตราชั้นสัญญาบัตรและแผนกควบคุมอัตราชั้นประทวน กองกำกับการ 3 กองกำลังพล กรมตำรวจ, เมื่อ 21 สิงหาคม 2527.

3. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. ศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล ในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับสถาบันทางการเมืองและกระบวนการทางการเมือง เช่น ผู้นำทางการเมือง รัฐธรรมนูญ รัฐสภา พรรคการเมือง การเลือกตั้ง และความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักการและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างกว้าง ๆ ในลักษณะภาพรวม

2. ศึกษาถึงความแตกต่างของระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล

3. ศึกษาถึงทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล และสำรวจหาทัศนคติของนายตำรวจเหล่านี้ว่าได้ให้ความสำคัญต่อการมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างไรบ้าง โดยเฉพาะการนำเอาความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยไปปรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะนายตำรวจสันติบาล

4. สมมุติฐานในการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับแนวความคิดในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมุติฐานดังนี้ คือ

1. ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในระดับสูง
2. ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแตกต่างกันไปตามสถานภาพทางเพศ อายุ อาวุธราชการ ระดับการศึกษา สาขาวิชาของการศึกษา ตำแหน่ง ฐานะทางเศรษฐกิจ และลักษณะของงานที่ปฏิบัติ กล่าวคือ

2.1 ผู้ที่เป็นเพศชายจะมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ในระดับที่สูงกว่าผู้ที่เป็นเพศหญิง

2.2 ผู้ที่มีอายุสูงจะมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบบ
ประชาธิปไตย ในระดับที่สูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อย

2.3 ผู้ที่มีอายุราชการสูงจะมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบบ
ประชาธิปไตย ในระดับที่สูงกว่าผู้ที่มีอายุราชการต่ำ

2.4 ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองใน
ระบบประชาธิปไตย ในระดับที่สูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับต่ำ

2.5 ผู้ที่สำเร็จการศึกษาทางสาขาวิชารัฐศาสตร์จะมีความรู้ความเข้าใจ
ทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ในระดับที่สูงกว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาอื่น ๆ

2.6 ผู้ที่มีตำแหน่งสูงจะมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบบ
ประชาธิปไตย ในระดับที่สูงกว่าผู้ที่มีตำแหน่งต่ำ

2.7 ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงจะมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง
ในระบบประชาธิปไตย ในระดับที่สูงกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

2.8 ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในฝ่ายปฏิบัติการจะมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง
ในระบบประชาธิปไตย ในระดับที่สูงกว่าผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายธุรการ

3. ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล
ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยในระดับสูง และส่วนใหญ่จะมีทัศนคติ
ที่เชื่อว่าการมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย เป็นสิ่งที่สำคัญและ
เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตนในฐานะนายตำรวจสันติบาล

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้พิจารณาขอบเขตสำหรับการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้กล่าวคือ

1. เนื่องจากการศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบบ
ประชาธิปไตยของตำรวจทุกหน่วยของกรมตำรวจ เป็นภารกิจที่มีขอบข่ายกว้างขวาง ต้องใช้
เวลาและทรัพยากรมาก จึงจำกัดขอบเขตเฉพาะข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่
ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล เป็นหน่วยการวิเคราะห์ (units of analysis)¹

¹ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน มุญจธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, ระเบียบวิธีการวิจัย

2. ประชากรที่ศึกษารุ่นนี้ คือ ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง กรมตำรวจทั้งหมด ยกเว้นเฉพาะ ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำอยู่ในส่วนภูมิภาค ซึ่งไม่ได้นำมาใช้เป็นประชากรในการศึกษาด้วย เพราะต้องปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันตามจังหวัดต่าง ๆ ในส่วนภูมิภาคและเป็นอุปสรรคต่อการรวบรวมข้อมูล รวมประชากรที่ใช้ศึกษารุ่นนี้จำนวน 300 คน ซึ่งทำการศึกษาประชากรทั้งหมดโดยไม่สุ่มตัวอย่างทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูล ที่มีความ เชื่อถือได้สูง

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการศึกษาถึงความรู้ความ เข้าใจทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยของ ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาลครั้งนี้ น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. ผลงานวิจัยซึ่ง เป็นการศึกษาที่ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการตำรวจกับความรู้ความ เข้าใจทางการเมืองได้ในระดับหนึ่ง อาจนำไปใช้เป็นข้อมูลและ เหตุผล ในการปรับปรุงนโยบายด้านการศึกษา และงานด้านวิชาการของข้าราชการตำรวจ และอาจใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาและการบริหารกรมตำรวจ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนนโยบายของรัฐ ที่จะพัฒนารูปแบบการปกครองให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบต่อไปด้วย

2. เนื้อหาและข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยนี้จะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของความรู้ ความ เข้าใจทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยที่ข้าราชการตำรวจสันติบาลจะได้นำมาใช้ ประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพของนายตำรวจสันติบาลในด้านความสัมพันธ์กับประชาชนและหน่วยงาน เมืองอื่น ๆ เช่น ข้าราชการฝ่ายอื่น ๆ นักการเมือง และประชาชนต่างอาชีพได้

3. เนื่องจากงานวิจัยและการศึกษาทางรัฐศาสตร์เกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของข้าราชการตำรวจยังมีอยู่น้อยมาก ทั้ง ๆ ที่ได้มีการยอมรับกันว่าข้าราชการตำรวจมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยของไทย งานวิจัยชิ้นนี้อาจช่วยเพิ่ม เติมข้อมูลของการศึกษาด้านนี้ให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อประโยชน์ต่อการเรียน-การสอน วิชารัฐศาสตร์ในวงกว้างได้ในอนาคต

7. การนิยามศัพท์

เพื่อสะดวกแก่การทำความเข้าใจ ผู้วิจัยขอนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ดังต่อไปนี้ คือ

1. "ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง" หมายถึง การรับรู้ของกลุ่มประชากร ที่ทำการศึกษามีต่อการเมืองการปกครองของประเทศ ตลอดจนการรับรู้ในหน้าที่ฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศ การรับรู้ในความหมายและหลักการของประชาธิปไตย รวมทั้งการรับรู้เกี่ยวกับสถาบันทางการเมืองที่สำคัญ และกระบวนการทางการเมืองไทยโดยส่วนรวมด้วย
2. "การเมืองในระบอบประชาธิปไตย" หมายถึง การเมืองการปกครองที่มีความหมายครอบคลุมถึงการมีอุดมการณ์วิถีชีวิต และรูปแบบการปกครองที่เป็นประชาธิปไตย
3. "ทัศนคติทางการเมือง" หมายถึง ความรู้สึกความคิดเห็นของกลุ่มประชากร ที่ทำการศึกษามีต่อการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับสถาบันทางการเมือง และกระบวนการทางการเมืองของไทย
4. "ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล" หมายถึง ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล ซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีถึงพลตำรวจตรี ซึ่งการศึกษาครั้งนี้เน้นเฉพาะผู้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีอยู่ถึง 90% โดยไม่รวมถึงผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำอยู่ในส่วนภูมิภาค ซึ่งมีจำนวนมากและเพื่อความสะดวกบางครั้ง เรียกว่า "นายตำรวจสันติบาล" หรือ "ข้าราชการตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตร"
5. "อายุ" หมายถึง อายุตัวเต็มปีของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล
6. "อายุราชการ" หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มรับราชการจนถึงปัจจุบัน
7. "ระดับการศึกษา" หมายถึง ระดับการศึกษาที่จบชั้นสูงสุดตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย หรือสถาบันที่ ก.พ.รับรอง
8. "สาขาวิชาการศึกษา" หมายถึง ประเภทของสาขาวิชา¹ ที่ข้าราชการตำรวจสันติบาลชั้นสัญญาบัตรเคยได้รับการศึกษา ซึ่งในที่นี้หมายความรวมถึง "คุณวุฒิการศึกษา" ด้วย

¹รายละเอียดเกี่ยวกับการแบ่งประเภทสาขาวิชาของการศึกษา โปรดศึกษาเพิ่มเติมในกองวิชาการ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, ประมวลชื่อหลักสูตรและปริญญาสถานบันอุดมศึกษา ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย (กรุงเทพฯ : กิจสยามการพิมพ์, 2525).

9. "ตำแหน่ง" หมายถึง ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติราชการของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในกองบังคับการสันติบาล ได้แก่ ตำแหน่งรองสารวัตร หรือประจำแผนก สารวัตร รองผู้กำกับการ ผู้กำกับการ รองผู้บังคับการ และผู้บังคับการ

10. "ฐานะทางเศรษฐกิจ" หมายถึง รายได้รวมต่อเดือนของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองบังคับการตำรวจสันติบาล ซึ่งหมายความรวมถึง เงินเดือนที่ได้รับกับเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากทางด้านอื่น เช่น ครอบครัว หรือรายได้พิเศษอย่างอื่น เป็นต้น

11. "ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ" หมายถึง งานที่ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในกองบังคับการตำรวจสันติบาล ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ ซึ่งในการศึกษานี้แยกเป็นงานฝ่ายปฏิบัติการกับงานฝ่ายธุรการ

12. "งานฝ่ายปฏิบัติการ" หมายถึง งานหลักซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ขององค์การ คือ กองบังคับการตำรวจสันติบาลโดยตรง

13. "งานธุรการ" หมายถึง งานที่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักขององค์การ คือ กองบังคับการตำรวจสันติบาลโดยตรง เป็นงานช่วยเหลือสนับสนุนควบคุมการปฏิบัติงานของหน่วยงานฝ่ายปฏิบัติการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

14. "การปฏิบัติหน้าที่" หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักของกองตำรวจสันติบาล รวมทั้งความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงานให้สำเร็จและก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ประชาชน

8. การเสนอทวิวิจัย

ในการทวิวิจัยเพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงข้อมูลที่จะสามารถตอบปัญหาและข้อสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการศึกษาที่สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1. บทนำ กล่าวถึง สภาพของปัญหาที่ทำการวิจัย ความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมุติฐานในการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการนิยามศัพท์ และการเสนอทวิวิจัย

บทที่ 2 กล่าวถึงแนวความคิดหลักที่จะนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วยแนวความคิดเกี่ยวกับสภาพการรับรู้และการทำความเข้าใจในทัศนะของสาขาวิชาต่าง ๆ แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตย

แนวความคิด เกี่ยวกับทัศนคติทางการ เมืองแบบประชาธิปไตย และแนวความคิด เกี่ยวกับการ
อบรมกล่อม เกลาและการ เรียนรู้ทางการ เมือง

บทที่ 3 กล่าวถึง รายละเอียดเกี่ยวกับ วิวัฒนาการ บทบาทและหน้าที่ของตำราวจ
สันติบาลกับการเมืองไทย โดยแบ่งการอธิบายเป็นประเด็นสำคัญ คือ ตำราวจกับการเมือง
ตำราวจกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ตำราวจกับการพัฒนาทางการ เมืองไทย ตำราวจ
สันติบาลกับการพัฒนาทางการ เมือง ตำราวจสันติบาลในช่วง เปลี่ยนแปลงการปกครอง ตำราวจ
สันติบาลในยุค พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ ตำราวจสันติบาลในยุค จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
และ จอมพลถนอม กิตติขจร ตำราวจสันติบาลในช่วงวิกฤติการณ์ และกล่าวถึงตำราวจสันติบาล
ในยุคการ เมืองนำการทหาร เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้เกิดความ เข้าใจต่อสถานการณ์โดยทั่วไป
ของประชากรที่ใช้ในการศึกษา

บทที่ 4 กล่าวถึง วิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่การกำหนด
ประชากรในการวิจัย การกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง การสร้างและปรับปรุง เครื่องมือที่ใช้ใน
การวิจัย การอธิบายส่วนประกอบของ เครื่องมือที่ใช้การวิจัย การดำเนินการรวบรวมข้อมูล
และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 กล่าวถึง การวิเคราะห์ข้อมูล โดยสร้างสหสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิดทฤษฎี
และข้อมูลที่ได้รับ ในเชิงประจักษ์ อธิบายถึงผลการศึกษาที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ลักษณะการ
เสนออยู่ในรูปของตาราง และใช้วิธีการทางสถิติวิเคราะห์ระดับความรู้ความ เข้าใจทางการ เมือง
ในระบอบประชาธิปไตย ทัศนคติทางการ เมืองแบบประชาธิปไตย และทัศนคติในการให้ความสำคัญ
ต่อความรู้ความ เข้าใจทางการ เมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชากรที่ใช้ในการศึกษาตามลำดับ

บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ